

1. Sammanfattning för allmänheten (art 50.9)

Mellersta Norrland omfattar Västernorrlands och Jämtlands län. Karaktäristiskt för området är långa avstånd, gles befolkningsstruktur och en åldrande befolkning.

Områdets svagheter är bland annat av att det finns få kunskapsintensiva företag och att nivån på investeringar i FoU är låg, att området har en gles och obalanserad befolkningsstruktur med begränsad tillgång till bredband samt att utsläppen från transporter är höga.

En regionanalys har lyft utmaningar och styrkeområden som är extra framträdande.

Bland utmaningarna finns låg forsknings- och utvecklingsverksamhet hos regionens små och medelstora företag, otillräcklig tillgång till riskvilligt kapital och bristande bredbands-täckning. Regionen står inför en omställning från produktionsbaserade till mer tjänstebaserade näringar där tillgång till en väl utbyggd bredbandsinfrastruktur med hög kapacitet och kvalitet kommer att vara betydelsefull för den omställningen.

Näringslivsstrukturen består av många små företag på en stor geografisk yta och en koncentration av stora företag vid kusten. Det finns även kapacitetsbrister när det gäller vägar och järnvägar, något som har en negativ inverkan på regionens näringsliv.

Regionen har å andra sidan styrkor som är genuina fördelar i förhållande till andra regioner i Europa. Den är rik på naturresurser som skog och vattenkraft. Förhållanden som kyla, mörker, avstånd, demografi och gleshet används för att skapa innovationer och nya företag. I regionen finns ett universitet (Mittuniversitetet) med 2 campus (ett i Östersund och ett i Sundsvall).

Mellersta Norrland har identifierat följande styrkeområden avseende innovationer och tillväxt:

- Gröna näringar
- Biokemi
- Bioekonomi
- Förnybar energi
- Besöksnäring

Fakta om programmet

Det regionala strukturfondsprogrammet Mellersta Norrland har som övergripande mål att öka både sysselsättningen och konkurrenskraften i regionens företag. Det ska ske genom insatser som ska stärka konkurrenskraften hos regionens företag och genom att förbättra regionens tillgänglighet och attraktivitet. Programmet har fem insatsområden och en total finansiering på drygt 306 miljoner euro som under 2014-2020 investeras i programområdet Mellersta Norrland. I de medel som regionen får ingår också särskilda så kallade gleshetsmedel, som är avsedda att kompensera för de utmaningar en gles befolkad region möter.

Insatsområden:

1. Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation (FOU)
2. Att öka tillgången till, användning av och kvalitet på informations- och kommunikationsteknologi (IKT)
3. Att öka små och medelstora företags konkurrenskraft (SMF)

4. Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi (CO2)
5. Att främja hållbara transporter (Transport)

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att administrera programmets genomförande, vilket främst innebär att informera om programmet, arrangera utlysningar, ta emot och bereda ansökningar, fatta beslut, följa projekten under genomförandet samt betala ut EU-medlen.

Genomförande samt projekt som karakteriserar programmet

Hittills har 88 projekt beviljats och ca 87 procent är intecknade i beviljade medel.

De flesta projekt handlar om olika insatser för att öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag. Där återfinns satsningar på rådgivning till befintliga företag som vill expandera och växa samt till personer som vill starta eget, etablering av företagsinkubatorer och branschvisa kluster (till exempel inom småskalig industri) samt satsningar på utveckling av besöksnäringen i båda länen.

Andra projekt handlar om forskning och innovation i samverkan mellan universitet eller andra forskningsaktörer och privata företag. Där återfinns mer traditionella branscher som skogsindustri men även nyare branscher där man ägnar sig åt digital tillverkning och materialutveckling inom sport och fritid.

Den största satsningen i programmet för Mellersta Norrland utgörs av en ägarkapitalfond som för programperioden 2014–2020 har en total finansiering om 150 miljoner kronor (17,9 miljoner euro), varav 75 miljoner kronor (8,95 miljoner euro) från ERUF och 75 miljoner kronor (8,95 miljoner euro) i nationell medfinansiering. Tillväxtverket tecknade 2015 avtal med Almi Invest Mitt AB som utförare och förvaltare av fonden.

Pengarna ska investeras som ägarkapital i små och medelstora företag (SMF) med tillväxtpotential och som huvudsakligen befinner sig i en tidig utvecklingsfas. Investeringarna ska göras tillsammans med privata aktörer som kommer att investera minst lika mycket pengar i företagen som fonden. Satsningen förväntas att bidra till att cirka 35 företag får tillgång till ägarkapital, vilket förväntas skapa minst 200 st arbetstillfällen. Hittills har fonden investerat i 17 bolag om totalt 42,6 miljoner kronor (5,1 miljoner euro).

Ett område som fått ökad betydelse den här programperioden är satsningarna på energieffektivisering och ökad användning av förnybar energi. Här finns projekt som vill utveckla laddinfrastruktur för fordon samt energieffektivisering i fastigheter.

I båda länen finns satsningar på bredband i geografiskt avlägsna områden där ingen kommersiell aktör tidigare har velat investera i utbyggt bredbandsnät. Offentliga aktörer driver också projekt där fler e-tjänster utvecklas och tillhandahålls för företag och allmänhet.

I programmet ges också utrymme för investeringar i bättre transportlösningar för näringslivet samt för personer som arbetspendlar. Det kan till exempel handla om utbyggnad av vägar, järnväg, godsterminaler och resecentrum med pendlarparkeringar. Projektet Mittstråket är programmets största satsning på investering i infrastruktur med drygt 37 miljoner euro.

Projekten drivs av aktörer som exempelvis kommuner, universitet, länsstyrelser, regioner, näringslivsorganisationer, kluster och ekonomiska föreningar.

Aktuellt under året

Två utlysningssomgångar har genomförts 2018, vilket resulterade i 19 nya projekt. Samtidigt har ett 10-tal projekt avslutats och delat med sig av sina resultat i olika sammanhang. Många projekt kunde visa på att resultaten kommit företagen i regionen till gagn.

Tillväxtverket genomförde en resultatspridningskonferens i Östersund i mitten av december där resultat för samtliga insatsområden redovisades.